

Після ретельного дослідження можна зробити висновок, що Україна має достатньо підстав для прийняття досліджуваних інституційних практик як додаткових заходів для сприяння зайнятості населення. Ці заходи спрямовані на пом'якшення диспропорцій на ринку праці для молоді в різних регіонах країни та є особливо актуальними з огляду на сучасні тенденції розвитку.

Список літератури

Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Зверевої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.

УДК: 331.361:330.341.1

Тахтарова Клавдія,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет
k.takhtarova@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8670-3211>
Чернова Антоніна,
магістр спеціальності 051 «Економіка»
освітньої програми «УПЕП»
Маріупольський державний університет
antonina.chernova@mdu.in.ua

РОЗБУДОВА СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ПОСТВОЄННОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Україна в останні роки активно вдосконалює свою систему освіти, враховуючи сучасні вимоги до навчального процесу. Специфічним напрямком у реформуванні є впровадження системи безперервного навчання, яке передбачає можливість навчання протягом усього життя. Це означає, що навчальні програми та можливості для саморозвитку стають доступними для всіх громадян, незалежно від віку та соціального статусу. Концепція навчання впродовж життя стала визначальним елементом у формулюванні Європейським Союзом стратегій щодо формування найбільш конкурентоспроможного і динамічного суспільства. Ця концепція базується на знаннях та є головною метою в розробці Європейської стратегії працевлаштування [Шатун, 2016].

Щодо видів до- та післядипломної освіти в Україні, у п. 1 ст.8 Закону України «Про освіту» зазначено: «Особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Держава визнає ці види освіти, створює умови для розвитку суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, а також заохочує до здобуття освіти всіх видів» [Закон України «Про освіту»].

Держава активно впроваджує ініціативи, спрямовані на розвиток навичок та компетенцій, необхідних для ефективної участі у житті сучасного суспільства. Це може включати курси підвищення кваліфікації для освітян, медиків, державних службовців (створені цифрові курси у додатку Дія Освіта), онлайн-курси для дорослих, майстер-класи та тренінги. Додатково заклади вищої освіти також працюють над розробкою програм для безперервного навчання, щоб дати можливість здобувачам поглиблювати свої знання та набувати нові навички (soft skills) після закінчення основних навчальних програм. Усе це

сприяє створенню освітнього середовища, яке стимулює постійний розвиток та набуття нових знань протягом усього життя.

Україна має різноманітні ресурси для розвитку системи безперервного навчання, ключовими з яких є:

1. *Міністерство освіти і науки України*. Офіційний веб-портал МОН надає інформацію про політику у сфері освіти та навчання в Україні, оновлення, законодавчі акти та стратегії, пов'язані з розвитком системи навчання.

2. *Національна академія педагогічних наук України (НАПН)* – головний науковий центр у сфері педагогіки та освіти, що проводить дослідження та надає рекомендації для вдосконалення системи навчання.

3. *Проект «Нова українська школа» (НУШ)* - це ініціатива, спрямована на модернізацію української освіти. Її мета – змінити підхід до навчання, впроваджуючи сучасні методи та технології.

4. *Центр розвитку освіти «Крок у майбутнє»* – надає педагогам та освітянам можливості для професійного зростання та підвищення кваліфікації.

5. *Заклади вищої освіти (ЗВО) та освітні платформи*. ЗВО часто пропонують курси післядипломної освіти. Онлайн-платформи, такі як Coursera, EdX та Udemu, можуть надати доступ до різноманітних навчальних ресурсів.

6. *Грантові програми та проекти*, які фінансуються міжнародними організаціями чи громадськими ініціативами, підтримують проекти у сфері навчання.

7. *Дія.Освіта* – національна едьютеймент освітня платформа актуальних знань та навичок, де створено більше 200 освітніх продуктів з різних галузей знань (на теперішній час видано вже понад 2,5 мільйонів сертифікатів) [Дія. Освіта].

Сьогодні, в епоху швидкого технологічного розвитку та глобалізації, освіта стає все важливішою для досягнення успіху та конкурентоспроможності економічно активного населення. Проте Україна, як і багато інших країн, зіштовхується з численними проблемами у сфері безперервного навчання:

1. *Фінансування освіти*. Однією з основних проблем є недостатнє фінансування освіти в Україні. Низькі зарплати вчителів та викладачів, застаріле обладнання та обмежені можливості для студентів отримувати якісну освіту - це лише деякі наслідки недостатнього бюджету, виділеного на освіту.

2. *Відсутність доступу до якісної освіти в сільських районах*, які залишаються відсталими у плані доступу до якісної освіти. Багато шкіл та навчальних закладів страждають від відсутності сучасного обладнання та вчителів з високим рівнем кваліфікації, однією з причин цього є евакуація великої кількості спеціалістів за кордон.

3. *Відсутність актуальних навчальних програм*, які часто залишаються застарілими. Студенти не завжди отримують актуальні знання та навички, необхідні для ринку праці. Сьогодні не можна за термін навчання у 5–6 років підготувати особу до професійної діяльності на все життя. Щорічно оновлюється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань. Застарівання знань фахівця, тобто зниження їх на 50%, унаслідок появи нової інформації, як стверджують дослідники з США, за багатьма професіями відбувається менш ніж за 5 років. Для нашої системи освіти потреба в оновленні знань виникає раніше, ніж закінчується навчання [Освіта протягом життя].

4. *Відсутність мотивації до самонавчання*. Безперервне навчання часто вимагає самостійності та мотивації. Українська система освіти недостатньо стимулює студентів та професіоналів до самонавчання та постійного розвитку.

5. *Потреба у зміні підходу.* Україна потребує системних змін у підході до традиційної та неформальної освіти. Це включає в себе збільшення інвестицій, модернізацію навчальних програм, підтримку освітян та студентів, а також боротьбу з корупцією.

Але не можна не враховувати численні виклики, що ставить перед нами війна в Україні, серед яких є і проблеми безперервного навчання: пошкодження навчальних установ, що ускладнює навчання; недоступність деяких районів для навчальних закладів через безпекові обмеження; евакуація населення, що призводить до перерв у навчанні та проблем з організацією процесу навчання в інших місцях; страждання населення від стресу, повітряних тривог, травм, відключення світла та інтернету; знищення або обмеження доступу до навчальних матеріалів, технічних засобів та інших ресурсів, необхідних для ефективного навчання, які впливають на доступ до освіти, особливо в зоні воєнних дій, та навіть призводять до припинення навчання та втрати навчальної динаміки.

Для вирішення цих проблем важливо спільними зусиллями працювати над відновленням освітнього процесу та наданням підтримки тим, хто постраждав внаслідок війни.

Тому Україна не припиняє свої зусилля у сфері безперервного навчання:

- продовжується навчання онлайн завдяки використанню відповідних платформи та веб-ресурсів;
- Уряд України спільно з міжнародними партнерами забезпечує можливість для громадян, які стали внутрішньо переміщеними особами, продовжувати навчання в інших регіонах країни;
- програми та проекти спрямовані на надання допомоги учням і студентам, які пережили стреси та травми;
- підтримка від міжнародних організацій та донорів для покращення умов навчання та реабілітації постраждалих від війни;
- пріоритетом стала інклюзивна освіта.

Україна показала стійкість і рішучість у розвитку системи безперервного навчання навіть у найскладніших умовах. Навчання залишається найкращим інструментом для підтримки майбутнього країни та поколінь, які забезпечать ринок праці щодо відбудови країни.

Отже, тенденціями розвитку системи безперервного навчання в Україні мають бути:

- Цифрові технології: зростання використання інформаційних технологій в освітній сфері, онлайн-курси та платформи для самонавчання.
- Активна реформа: удосконалення структури та функціонування освітньої системи, включаючи впровадження нових методів та підходів.
- Збалансований підхід: посилення важливості комбінування формальної, неформальної та інформальної освіти.
- Гнучкість: відкритість для різних вікових груп та можливість навчання протягом усього життя.
- Міжнародна співпраця: розширення міжнародних зв'язків та обміну досвідом з іншими країнами.
- Професійний розвиток: підвищення якості педагогічної підготовки та стимулювання вчителів до навчання та самовдосконалення.
- Адаптація до ринку праці: програми навчання мають максимально відповідати потребам сучасного ринку праці.
- Фінансування: збільшення інвестицій у освіту для підтримки розвитку безперервного навчання.

- Впровадження інновацій: сприяння інноваціям у навчальних програмах та методиках.
- Збільшення доступності: зменшення бар'єрів до отримання освіти для всіх верств населення.

Ці тенденції спрямовані на розвиток якісної та сучасної системи безперервного навчання в Україні, що сприятимуть освітньому та економічному розвитку країни. Як говорив Стівен Хокінг: «Навчання – це фактор, який визначає нашу здатність пристосовуватися до змін».

Список літератури

Шатун В. Т. Концепція навчання впродовж життя як визначальний елемент стратегії європейського союзу щодо формування конкурентоспроможного суспільства. *Наукові праці. Державне управління*, 2016. Вип. 269. Т. 281. С. 118-122.

Закон України «Про світу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n882>

Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка: Національний інститут стратегічних досліджень URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>
Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>

УДК 331.5

Чувардинський Владислав,
здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Маріупольський державний університет
v.chuvardynskyi@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7795-7957>

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПРАЦІ

Останнім часом у науковій думці та у суспільстві загалом відбуваються дискусії щодо активного впровадження Штучного Інтелекту (ШІ), а також можливих наслідків у сфері заміщення робочих місць та доходів населення. До початку цього тисячоліття у науковій думці домінувала точка зору, згідно якій досягнення наукового прогресу можуть привести економіку до стану ефективності по Парето (зокрема, ситуація, за якої економічна система перебуває у рівновазі та зростання благополуччя одного економічного суб'єкта не призводить до зuboжіння іншого) [Моск, W.B.T. (2011), pp. 808–809].

Однак дослідження останнього десятиліття засвідчили неактуальність даної гіпотези та призвели до виникнення теорій, згідно яким деякі технології можуть зашкодити загальному благополуччю робітників [Acemoglu and Restrepo, 2018; Berg et al., 2018; Korinek and Stiglitz, 2019]. Саме тому перед науковцями та світовою спільнотою постає запитання, як можливо виокремити інновації, що мають позитивний ефект на продуктивність праці робітників, від інновацій, які можуть призвести до зниження середнього рівня ринкової заробітної платні. Однак проблемність даного питання полягає у неможливості якісно оцінити прямий вплив інновацій на загальний рівень попиту на робочу силу. На поточний момент часу, Штучний Інтелект (ШІ) став суттєвим фактором впливу на розвиток ринку праці, оскільки він може безпосередньо впливати на процеси працевлаштування, вимагати від працівників опанування нових навичок і призвести до автоматизації трудових функцій деяких професій.

Водночас важливо відзначити, що ШІ має як позитивні, так і негативні аспекти, і його впровадження потребує ретельного контролю з боку держави. Загалом, технологія Штучного Інтелекту (ШІ) використовується у задачах, пов'язаних з розпізнаванням зображень та